

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У ФІЗКУЛЬТУРНІЙ ОСВІТІ

У статті розкривається проблема підвищення якості підготовки фахівців фізичної культури, а також забезпечення таких умов її функціонування, при яких виключається можливість припущення навіть мінімальної невідповідності освіченості випускників необхідним вимогам, які диктує професійна практика.

Ключові слова: фізкультурна освіта, підготовка, майбутній фахівець, фізична культура.

Постановка проблеми. Актуалізація проблеми фізкультурної освіти зумовлюється потребою оздоровлення нації у зв'язку з погіршенням фізичного стану багатьох категорій населення, зокрема молоді; у зв'язку з новими уявленнями про педагогічну освіту в цілому, які вимагають переходу від наукоучіння до формування культури особистості; і у зв'язку з розвитком ринку послуг, у тому числі фізкультурно-оздоровчих, реабілітаційних, спортивних тощо та недостатнім рівнем підготовки фахівців фізичної культури.

Основною метою сучасної вищої школи є принципове підвищення якості підготовки фахівців, а також забезпечення таких умов її функціонування, при яких виключається можливість припущення навіть мінімальної невідповідності освіченості випускників необхідним вимогам, які диктує професійна фізкультурна практика. У сучасних умовах існує протиріччя між потребою у висококваліфікованих фахівцях фізичної культури та низьким рівнем їх професійної підготовки.

Не викликає сумніву той факт, що глобальне інформаційне суспільство, розвиток ринкової економіки, науки й педагогічної освіти вимагають від фахівців фізичної культури нових соціальних і професійних знань, умінь, навичок та діяльність яких буде націлена на здоров'язбереження молоді не лише на папері.

Зазначене потребує модернізації процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах і спрямування його на формування особистості нового покоління випускників вишу, що здатне кваліфіковано виконувати роль керівника та координатора здоров'язбережувальної освіти в загальноосвітній школі.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз наукової літератури з проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах засвідчив багатоаспектність її теоретичного висвітлення.

Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури досліджувались такими вітчизняними вченими, як: Н.А. Башавець [1, 2], Н.О. Белікова [4], Л.І. Лубишева [5], В.В. Мартиненко [6], Н.Ю. Мельникова [7], В.М. Разуванов [8], Л.П. Суценко [4] та ін.

Метою цієї статті є розгляд сучасних проблем здоров'язбереження у фізкультурній освіті і пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одну з проблем вищої фізкультурної освіти підіймає Л.І. Лубишева [5], яка вказує, що часто наукові дослідження у галузі фізичної культури і спорту не втілюються в практику в нових формах і технологіях навчання, залишаючись відірваними від реального життя. Вона підкреслює, що саме навчання інноваційним процесам на основі єднання науки і практики дозволяє зробити освітній процес повноцінною професійною підготовкою майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

Н.Ю. Мельникова [7] дотримується позиції, відповідно до якої провідною умовою оновлення змісту вищої фізкультурної освіти в перспективі повинна бути, перш за все, її фундаментальність. Вона осмислюється як переорієнтація з вузькоспеціалізованих, утилітарних, рецептурних знань і уявлень про людину на загальнокультурні і загальнонаукові системні знання, пов'язані з людською особистістю, її здоров'ям у всій сукупності його проявів.

В.В. Мартиненко [6] зазначає, що зростання ролі фізкультурної освіти в сучасній соціально-економічній ситуації призводить до того, що поряд з традиційними функціями педагога (навчання, виховання, допомога в розвитку, оцінка, робота з батьками тощо) в умовах модернізації освіти актуалізуються також професійні функції: організація змістовної і професійної сторін освіти й соціокультурного середовища. Останнім часом стають більш затребуваними комунікативні функції (уміння вести соціальний діалог, забезпечити соціальне партнерство, пов'язане з управлінською, економічною, правовою, соціальною, культурно-просвітницькою діяльністю тощо).

Узагальнені результати наукових досліджень вказують, що сьогодні в системі фізкультурної освіти спостерігається тенденція, орієнтована на розвиток соматичної природи людини. Ігноруються її психічна і соціокультурна сторони, що призводить до втрат освітньо-виховного процесу і виключає багатогранну та інтегральну роль фізичної культури в цілісній методології, яка спрямована на розвиток людини в єднанні фізичного, соціального та духовного здоров'я.

Принципом реформування змісту вищої фізкультурної освіти є підвищення рівня підготовленості з усіх її розділів, виражене не в збільшенні часу на вивчення навчальних дисциплін, а у фіксації більш високого рівня вимог за певними розділами підготовки при використанні оптимальних форм взаємодії спеціалізованої, загальнонаукової і гуманітарної компоненти знань. Найбільш "проблемними" варто вважати спеціалізовані розділи знань, умінь та навичок щодо здоров'язбереження сучасної молоді, контролю за станом здоров'я, створення та корекції індивідуальних оздоровчих програм, діагностичних карток, а також підготовленість спеціалістів до використання здоров'язбережувальних технологій у освітньому просторі.

В умовах реформування вищої освіти та введення нових дисциплін з'явилися додаткові інформаційні потреби, що спонукають студентів, магістрів, викладачів до пошуку оперативної, якісної, актуальної інформації щодо здоров'язбереження сучасної молоді.

Пріоритетною формою навчання повинна стати самостійна робота з наступною орієнтацією майбутніх фахівців на самоосвіту, виражену в безперервному підвищенні свого загальнокультурного, інтелектуального і професійного рівня, при цьому самостійна робота повинна бути повноцінним компонентом навчальних планів і програм [8, с. 17-18].

Таким чином, на ефективність вищої фізкультурної освіти істотно впливає сукупність різних чинників. До них належать зовнішні чинники, що впливають на розвиток фізичної культури як галузі, в якій здійснюється підготовка фахівців з фізичної культури: рівень інтеграції науки і практики, рівень кваліфікації викладацьких кадрів, наявність високоякісного обладнання та інвентарю і т.п. До внутрішніх чинників слід віднести наявність світоглядної орієнтації на цінності освіти та здоров'я і мотиви, що спонукають займатися самовихованням і самоосвітою.

Аналіз програм навчальних дисциплін фундаментального та професійно-зорієнтованого циклу дало підставу стверджувати, що такі дисципліни, як філософія, психологія, педагогіка, основи безпеки життєдіяльності, валеологія, охорона праці, фізіологія людини, основи медичних знань, теорія та методика фізичного виховання та ін. дозволяють будувати їх зміст на засадах принципу інтеграції, що сприяє оптимізації процесу фахової підготовки у напрямі озброєння майбутніх фахівців з фізичної культури системою знань щодо збереження й зміцнення власного здоров'я та здоров'я учнів. Водночас зміст вищезазначених дисциплін ще не повною мірою відповідає сучасним вимогам вищих навчальних закладів щодо підготовки фахівця компетентного в аспектах здоров'язбереження молоді.

У дослідженні взяли участь 96 студентів Інституту фізичної культури і реабілітації Державного закладу "Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського" (м. Одеси).

За результатами виконання студентами 4 та 5 курсу серії анкетувань було з'ясовано, що на високому рівні підготовленості до здоров'язбережувальної професійної діяльності перебуває 13 % студентів, на достатньому рівні виявлено 23 % майбутніх учителів. Переважна більшість студентів перебувала на середньому (40%) та низькому (24%) рівнях підготовленості.

Окреслені результати визначають недостатнє розуміння майбутніми фахівцями з фізичної культури цінності здоров'я, оскільки більшість з них мають гарне здоров'я та продовжують спортивну кар'єру), розуміння здоров'язбережувальної діяльності лише як заняття спортом, незадовільний рівень володіння здоров'язбережувальними знаннями, вміннями, навичками та технологіями, що свідчить про дефіцит їх культури здоров'язбереження та, як наслідок, переконливо доводять про недостатню підготовленість майбутніх учителів із фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності.

На наш погляд, процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури має бути спрямований на оволодіння студентами інтерактивними методами, інноваційними методиками здоров'язбереження, при цьому вони мають бути залученими до самостійної, активної, креативної, пізнавальної, здоров'язбережувальної професійної діяльності. Зазначена діяльність має передбачати розробку відповідних проектів, щоденників самоконтролю, паспорту здоров'я, розробку та корекцію індивідуальних оздоровчих програм, діагностичних карток, відповідних творчих завдань, сценаріїв оздоровчих заходів та свят, лекцій та виховних годин, тренінгів, круглих столів, конференцій тощо.

Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що робота з формування культури здоров'язбереження майбутніх фахівців з фізичної культури у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів проводиться несистематично, поверхово, з використанням обмеженої кількості методів та здоров'язбережувальних засобів, які не достатньо сприяють формуванню їх здоров'язбережувальної компетентності, що суттєво позначається на рівні їх професійної підготовки.

Висновки

Таким чином, вирішення сучасних проблем здоров'язбереження у фізкультурній освіті полягає у дотриманні наступних вимог: підвищення рівня здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури, володіння знаннями, вміннями і навичками застосування

здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі, створення здоров'язбережувального середовища освітнього закладу та формування їх культури здоров'язбереження.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в пошуку найбільш ефективних засобів здоров'язбереження сучасної молоді та керування їхньої здоров'язбережувальної діяльності.

Використані джерела

1. Башавець Н. А. Компетентність та компетенція майбутніх фахівців з проблеми здоров'язбереження / Н. А. Башавець // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – Одеса, 2010. – № 5–6. – С. 201–208.
2. Башавець Н. А. Удосконалення підготовки фахівців фізичного виховання : матеріали X Міжнарод. наук.-метод. конф. ["Управління якістю підготовки фахівців"], (25–27 травня 2005 року) / Н. А. Башавець. – Одеса : ОДАБА, 2005. – Ч. 2. – С. 23–25.
3. Башавець Н. А. Здоров'язберігаюча компетентність – сучасна необхідність освіти майбутніх фахівців : матеріали II Всеукр. науково-практ. конф. молодих учених і студентів ["Проблеми формування здорового способу життя у молоді"], (10–11 листопада 2009 р.) / Н. А. Башавець. – Одеса, 2009. – С. 250–252.
4. Белікова Н.О. Термінологія напряму підготовки "Здоров'я людини": [навч. посібник] / Н.О. Белікова, Л.П. Сущенко. – К.:ТОВ "Козарі", 2009. – 182с.
5. Лубышева Л.И. Концепция модернизации процесса профессиональной подготовки специалистов по физической культуре и спорту (авторский проект) / Л.И. Лубышева, В.А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 12. – С. 13-16.
6. Мартиненко В.В. Проблеми неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту / В.В. Мартиненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – №3. – С.55-58.
7. Мельникова Н.Ю. Проблемы модернизации профессионального образования в сфере физической культуры и спорта / Н.Ю.Мельникова // Олімпійський спорт і спорт для всіх. Тези доповідей IX Міжнародного наукового конгресу. – 20-23 вересня 2005 р. – Київ, Україна. – С. 921.
8. Разуванов В.М. Совершенствование физкультурного образования на основе реализации современных тенденций развития высшей школы: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00. 04 "Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры" / В.М. Разуванов. Минск, 2004. – 23 с.

Bashavets N.A.

CONTEMPORARY PROBLEMS OF MAINTAINING HEALTH IN PHYSICAL EDUCATION

The problem of improving the quality of specialists' training of physical education, and also providing the conditions of its operation, in which the assumption excludes the possibility of even minimal unconformity of education of graduates by necessary requirements, which are dictated by professional practice is analysed in the article.

Key words: *physical education, training, future specialist, physical culture.*

Стаття надійшла до редакції 19.09.2013 р.

